

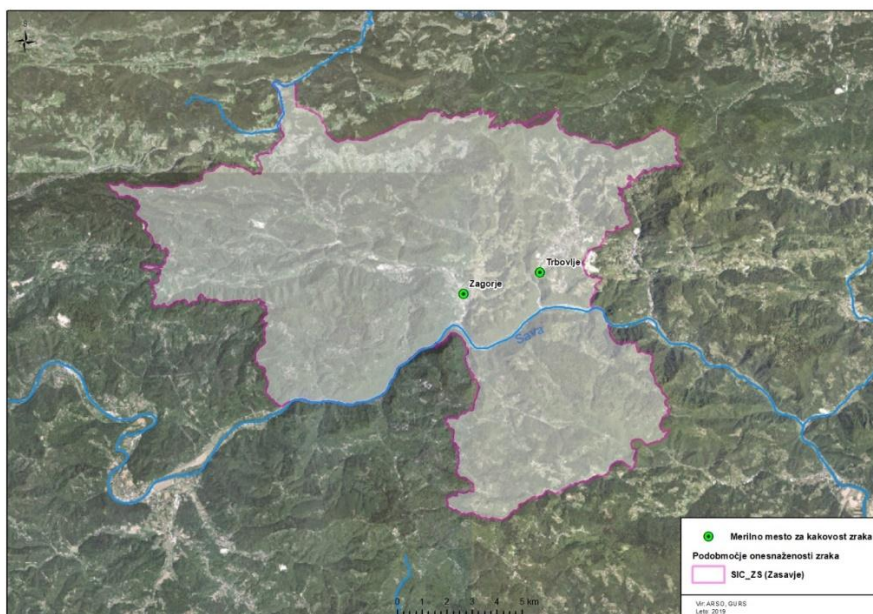
PRILOGA 1: Opis območja čezmerne onesnaženosti, analiza stanja onesnaženosti, viri onesnaževanja, vpliv virov onesnaževanja, ukrepi za zmanjšanje onesnaženosti, odgovorni organi za izvajanje ukrepov

1 Opis območja čezmerne onesnaženosti

Območje čezmerne onesnaženosti, ki obsega občini Zagorje ob Savi in Trbovlje, je opredeljeno kot podobmočje SIC_ZS v območju SIC (celinsko območje). Na tem podobmočju so glede na Uredbo o kakovosti zunanjega zraka (Uradni list RS, št. 9/11, 8/15 in 66/18) presežene mejne vrednosti za delce PM₁₀, zato je območje uvrščeno v I. stopnjo onesnaženosti. Območje čezmerne onesnaženosti SIC_ZS je v hribovitem svetu Posavskega hribovja ob reki Savi. Mesti Zagorje ob Savi in Trbovlje sta v ozkih stranskih dolinah reke Save. Doline so slabo prevetrene s pogostimi temperaturnimi inverzijami, kar močno omejuje razredčevanje izpustov. Na območju čezmerne onesnaženosti, ki obsega 205,1 km², živi približno 35.000 prebivalcev. Največji naselji sta Trbovlje in Zagorje ob Savi. Zasavje je območje z dolgo industrijsko tradicijo, zaradi česar so v okolju nastale nekatere posledice. Območje čezmerne onesnaženosti z vrisanimi merilnimi mesti, kjer se spremlja onesnaženost zraka v okviru državne merilne mreže za spremljanje kakovosti zunanjega zraka, je prikazano na sliki 1. Na merilnem mestu Zagorje se spremljajo ravni SO₂, O₃, NO_x in PM₁₀, v Trbovljah se izvajajo meritve SO₂, O₃, NO_x, PM₁₀ in CO. Gauss-Kruegerjevi koordinati in tip merilnih mest ter tip območja so podani v preglednici 1.

Preglednica 1: Gauss-Kruegerjevi koordinati in tip merilnih mest ter tip območja na podobmočju SIC_ZS za merilni mesti v okviru državne merilne mreže za spremljanje kakovosti zunanjega zraka

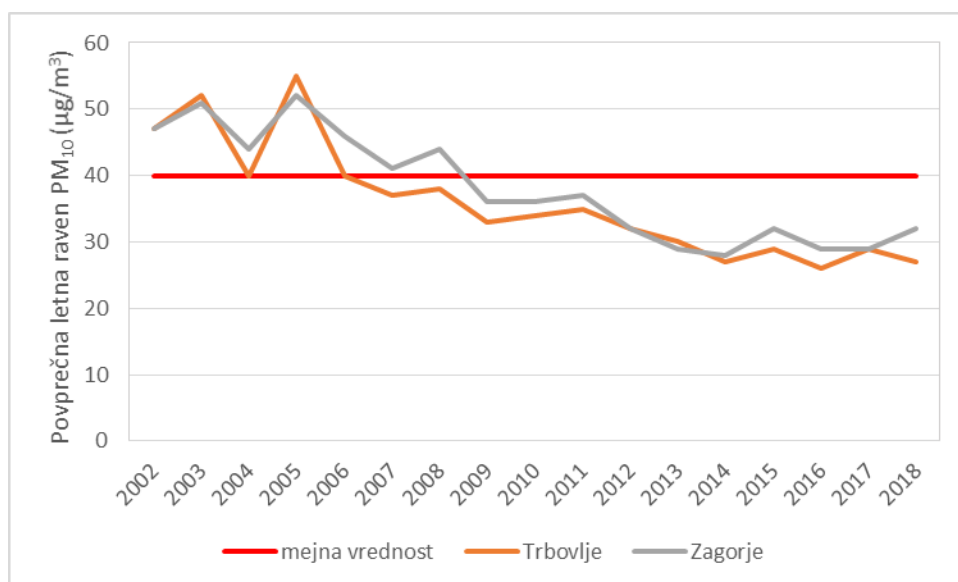
Merilno mesto	GKKy	GKKx	Tip merilnega mesta	Tip območja
Zagorje	500070	109663	prometno	mestno
Trbovlje	503116	110533	Ozadje	predmestno

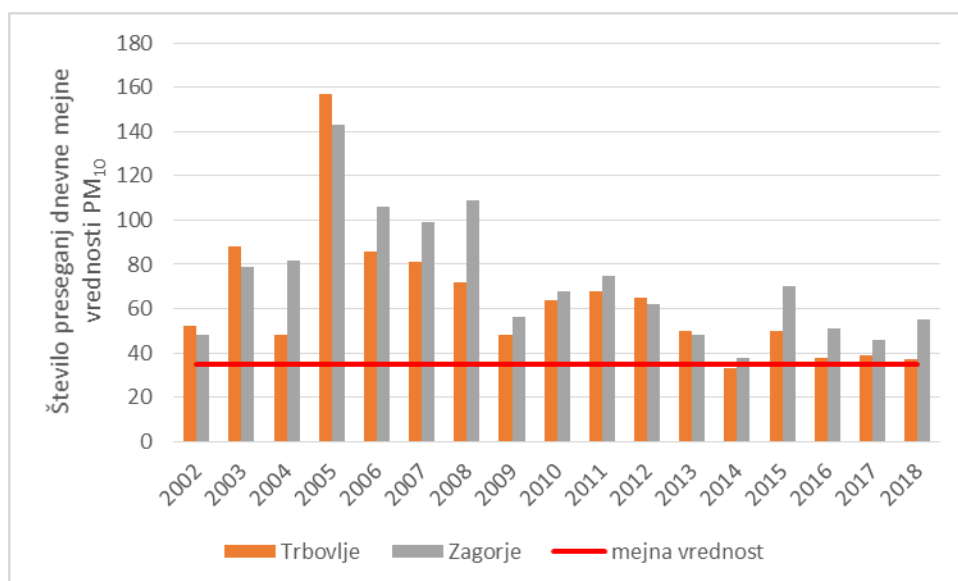
Slika 1: Območje čezmerne onesnaženosti in lokaciji merilnih mest v okviru državne merilne mreže za spremljanje kakovosti zunanjega zraka

2 Raven onesnaženosti z delci PM₁₀

Za delce PM_{10} so predpisane letne in dnevne mejne vrednosti. Letna mejna vrednost znaša $40 \mu g/m^3$, dnevna mejna vrednost pa $50 \mu g/m^3$ in je lahko presežena največ 35-krat v koledarskem letu. Rezultati meritev ravni onesnaženosti z delci PM_{10} v obdobju od leta 2002 do 2018 so prikazani na slikah 2 in 3. Na sliki 2 so prikazane povprečne letne ravni delcev, na sliki 3 pa število preseganj dnevne mejne vrednosti v posameznem koledarskem letu. Letna mejna vrednost po letu 2008 na merilnih mestih v Zasavju ni bila presežena. Precej bolj težavna so preseganja dnevne mejne vrednosti, omejena na hladno polovico leta. Najbolj problematični meseci so januar in februar ter november in december. V Zasavju je bilo dovoljeno število preseganj dnevne mejne vrednosti v obdobju od leta 2002 do 2018 preseženo vsako leto na merilnem mestu v Zagorju. Podobno je tudi na lokaciji v Trbovljah, kjer je bilo število preseganj manjše od dovoljenega le v letu 2014. Zmanjševanje ravni delcev po letu 2002 je opazno predvsem pri letnih povprečnih vrednostih in je posledica zmanjšanja izpustov zaradi izgraditve čistilnih naprav na industrijskih objektih. V obdobju zadnjih petih let so razlike med posameznimi leti predvsem posledica meteoroloških razmer v hladni polovici leta. Višje ravni delcev in s tem tudi številnejša preseganja so povezani z daljšimi obdobji stabilnega vremena, ko v neprevetrenih dolinah in kotlinah nastanejo izrazite temperaturne inverzije. Po drugi strani pa so daljša padavinska obdobja, pogosti prehodi vremenskih front in višje temperature povezani z nižjimi ravni delcev. Za leti 2011 in 2015 so tako značilna daljša obdobja stabilnega vremena, kar se je pokazalo tako v številnejših preseganjih dnevne mejne vrednosti kot tudi v nekoliko višji povprečni letni ravni.

Slika 2: Povprečne letne vrednosti PM_{10} na merilnih mestih v Zasavju

Slika 3: Število preseganj dnevne mejne vrednosti PM₁₀ na merilnih mestih v Zasavju

3 Viri onesnaževanja

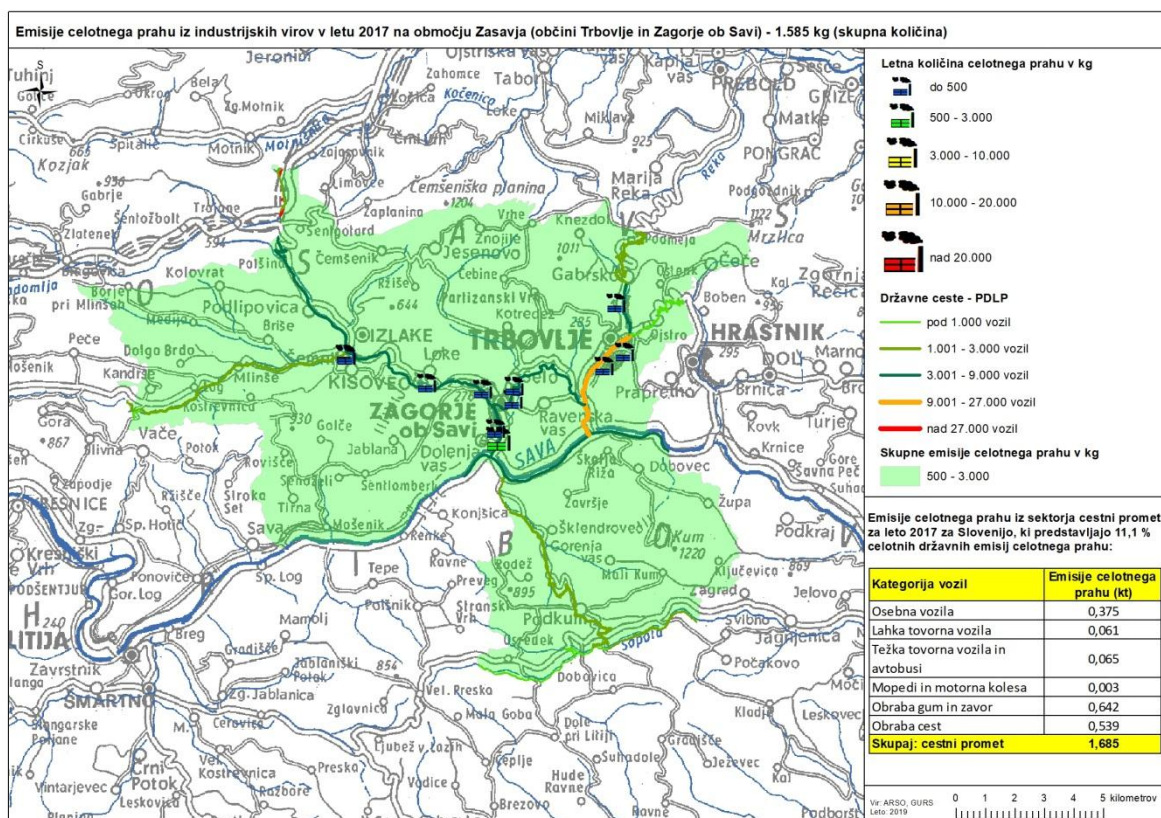
Izpusti celotnega prahu iz industrijskih virov na območju Zasavja v letu 2017 so prikazani v preglednici 2, primerjava z letoma 2011 in 2014 pa v preglednici 3. Primerjava med letoma 2011 in 2014 kaže, da se je obseg izpustov industrijskih virov v tem obdobju zmanjšal skoraj za 80 %. V letu 2017 dva največja industrijska vira iz leta 2014 (Termoelektrarna Trbovlje, d. o. o., in Lafarge Cement) nista več aktivna, izpusti zaradi industrije so v tem letu še manjši. Lokacije posameznih večjih industrijskih virov in obremenjenost državnih cest glede na PLDP (povprečni letni dnevni promet) so prikazane na sliki 4.

Preglednica 2: Emisije celotnega prahu iz industrijskih virov na območju Zasavja (Trbovlje in Zagorje ob Savi) v letu 2017 (vir: REMIS, Register nepremičnih virov onesnaževanja zraka v Sloveniji)

Vir	Emisije celotnega prahu (kg/leto)
IGM ZAGORJE, D. O. O.	624
ETI, d. o. o.	361
TELKOM, trgovina in storitve, d. o. o.	298
KUM-PLAST, d. o. o., Zagorje ob Savi, PE Kisovec	141
KOMUNALA TRBOVLJE, d. o. o.	34
JAVNO PODJETJE KOMUNALA ZAGORJE, d. o. o., Kotlarna Zagorje	30
DOM UPOKOJENCEV FRANC SALAMON Trbovlje	22
BARTEC VARNOST, D. O. O.	18
ETI PROPLAST, plastika, orodja in naprave, d. o. o.	17
JE & GR, d. o. o., Podvine	16
JE & GR, d. o. o.	11
Drugi viri *	13
Skupaj	1.585

Preglednica 3: Emisije celotnega prahu iz industrijskih virov na območju Zasavja v letih 2011, 2014 in 2017

Leto	Emisije celotnega prahu (kg/leto)	Občine
2011	112.308	Trbovlje, Hrastnik in Zagorje ob Savi
2014	23.755	Trbovlje, Hrastnik in Zagorje ob Savi
2017	1.585	Trbovlje in Zagorje ob Savi

Slika 4: Lokacije posameznih virov emisij celotnega prahu v Trbovljah in Zagorju ob Savi

Na merilnem mestu Zagorje je bilo v obdobju od 6. maja 2016 do 25. julija 2017 izvedeno vzorčenje z namenom določitve virov z receptorskim modeliranjem. V preglednici 4 so prikazane ravni delcev, vključno s prekoračitvami dnevne mejne vrednosti. Porazdelitev po virih v celotnem in zimskem obdobju, pridobljena prek modela PMF (Positive Matrix Factorization), je prikazana v preglednici 5. Rezultati receptorskega modeliranja kažejo, da na ravni delcev na lokaciji Zagorje vplivajo trije poglavitni viri. Najpomembnejša vira sta povezana s prometom ter sekundarnimi anorganskimi delci, ki nastajajo z oksidacijo in pretvorbo plinastih izpustov (predvsem SO_2 , NO_x in NH_3). Vir, ki ga povezujemo s prometom in tudi resuspenzijo, je posledica izpustov iz motorjev ter obrabe cestišča, zavor in pnevmatik. Delež tega vira na letni ravni dosega 44 %, v zimskem času pa 28 %. Ravni sekundarnih delcev imajo bolj regionalen značaj in odražajo stanje na širšem območju, saj nanje bolj kot lokalni izpusti vpliva premik zračnih mas. Delež tega vira je približno tretjinski tako v celoletnem kot tudi v zimskem obdobju. Izpusti zaradi izgorevanja lesne biomase na letni ravni dosegajo 26 %, v zimskem obdobju pa kar 41 %. V zimskem obdobju so posebej obravnavani dnevi s preseženo dnevno mejno vrednostjo delcev PM_{10} . Rezultati so prikazani v preglednici 6. V opazovanem obdobju od 1. oktobra 2016 do 31. marca 2017 je znašala povprečna dnevna raven v dneh, ko je prišlo do presežanja, $81 \mu\text{g}/\text{m}^3$. V primerjavi z dnevi, ko dnevna meja vrednost ni bila presežena, se je najbolj

povečal delež zaradi izgorevanja biomase. Delež tega vira je bil v teh dneh 46-%, kar je v povprečju $36 \mu\text{g}/\text{m}^3$.

Preglednica 4: Povprečne ravni delcev PM_{10} in število prekorajitev mejne dnevne vrednosti na merilnem mestu Zagorje

	Delci PM_{10}	
	$\text{Cp} [\mu\text{g}/\text{m}^3]$	>MV
Zimsko obdobje (1. 10. 2016–31. 3. 2017)	48	64
Poletno obdobje (6. 5.–30. 9. 2016 in 1. 4.–25. 7. 2017)	16	0
Celoletno obdobje (6. 5. 2016–25. 7. 2017)	29	64
Mejne vrednosti	40*	35**

Cp – povprečna raven v danem obdobju

MV – število primerov s preseženo dnevno mejno vrednostjo $50 \mu\text{g}/\text{m}^3$

Preglednica 5: Viri delcev PM_{10} s pripadajočimi kazalniki, dobljenimi s statističnim modelom PMF

	Prevladujoči kazalniki	Časovni vzorec	Vir emisij	Delež vira CELO LETO	Delež vira ZIMA
1	Levoglukozan, PAH*, Kalij, EC, OC	Zima	Kurjenje lesa	26 %	41 %
2	sulfat, amonij, nitrat	Zima	Anorganski sekundarni delci	30 %	31 %
3	EC, OC, barij, železo, antimon, svinec, galij, arzen, baker, kobalt, krom, mangan, aluminij, natrij, magnezij, kalcij, stroncij, vanadij	Celo leto	Promet oziroma resuspenzija	44 %	28 %

PAH: benzo(a)antracen, benzo(b,j,k)fluoranten, benzo(a)piren, indeno(1,2,3-cd)piren, dibenzo(a,h)antracen

EC – elementarni ogljik, OC – organski ogljik

Preglednica 6: Porazdelitev virov delcev PM_{10} glede na njihovo raven (nad in pod $50 \mu\text{g}/\text{m}^3$) v zimskem obdobju od 1. oktobra 2016 do 31. marca 2017

	Vir emisij	$\text{C}_{\text{PM}_{10}} < 50 \mu\text{g}/\text{m}^3$		$\text{C}_{\text{PM}_{10}} > 50 \mu\text{g}/\text{m}^3$	
1	Kurjenje lesa	$10 \mu\text{g}/\text{m}^3$	32 %	$36 \mu\text{g}/\text{m}^3$	46 %
2	Anorganski sekundarni delci	$8 \mu\text{g}/\text{m}^3$	27 %	$27 \mu\text{g}/\text{m}^3$	34 %
3	Promet oziroma resuspenzija	$12 \mu\text{g}/\text{m}^3$	41 %	$15 \mu\text{g}/\text{m}^3$	20 %

4 Ukrepi za zmanjšanje onesnaženosti in odgovorni organi za izvajanje ukrepov

Cilji ukrepov za zmanjšanje onesnaženosti zraka so usmerjeni k zmanjševanju emisij zaradi ogrevanja stavb (URE in OVE ter odmik od in zmanjšanje uporabe fosilnih goriv) in emisij prometa. Del ukrepov, ki ne zahtevajo velikih finančnih sredstev, je namenjenih za promocijo, komuniciranje, ozaveščanje, informiranje ciljnih javnosti in za prikaz dobrih praks, ti ukrepi pa so enakovredni tistim, ki zahtevajo precejšnja finančna sredstva.

4.1 Ukrepi za spodbujanje učinkovite rabe energije in obnovljivih virov energije

Temeljni cilj pri načrtovanju ukrepov glede ogrevanja stavb je zmanjšanje porabe toplotne energije. V naslednjem koraku so ukrepi usmerjeni k spodbujanju ogrevanja stavb z daljinskim ogrevanjem, prednostno z OVE, ki ima zlasti na območju Zasavja izredno pomembno vlogo za izboljšanje kakovosti zraka, vključno z DOLB, ter k spodbujanju ogrevanja s plinom na zgoščenih območjih poselitve. Na preostalem delu nezgoščene poselitve so ukrepi usmerjeni k spodbujanju zamenjave zastarelih malih kurilnih naprav z novimi ali s toplotnimi črpalkami, ozaveščanju o tej problematiki ter k seznanjanju uporabnikov teh naprav s takim načinom njihovega upravljanja, ki povzroča čim manjši izpust delcev.

4.1.1 Daljinsko ogrevanje

4.1.1.1 Vzdrževanje sistema daljinskega ogrevanja, njegova optimizacija in povečevanje njegove učinkovitosti ter proučitev možnosti odjema iz sistema daljinskega ogrevanja z geotermalno energijo

Občine Hrastnik, Trbovlje in Zagorje ob Savi (v nadaljnjem besedilu: občine) bodo izvajale program daljinskega ogrevanja, v katerem je na območjih z večjo gostoto odjema, določeno na parcelno številko natančno kot prednostni vir ogrevanja priključevanje na sistem daljinskega ogrevanja. Občine bodo tako politiko izvajale na območjih, na katerih že obstaja ali je predvideno omrežje daljinskega ogrevanja. Ta ukrep se upošteva pri izdajanju smernic s strani občin k vsem načrtovanim posegom v prostor.

Občine bodo vzdrževale sistem daljinskega ogrevanja in ga optimizirale ter povečevale njegovo učinkovitost.

Nosilci ukrepa: država, občine, izvajalec gospodarske javne službe

4.1.1.2 Povečevanje odjema in širitev sistemov za daljinsko ogrevanje

Občine bodo pripravile načrt razvoja daljinskega ogrevanja tako, da bo daljinsko ogrevanje prednostni vir ogrevanja na območjih z večjo gostoto odjema. Občine bodo izvajale svoje akte, v katerih že obstaja ali je predvideno omrežje daljinskega ogrevanja, tako, da daljinsko ogrevanje velja za prednostni način ogrevanja.

Priključevanje objektov na sistem daljinskega ogrevanja je za območje Zasavja zelo pomembno in se bo spodbujalo s subvencijami za postavitve toplotnih postaj ne glede na vir ogrevanja. Sredstva za subvencije bo zagotovila država.

Občine se bodo v sodelovanju z državo pripravile na razpis za postavitve toplotnih postaj in v času razpisov izvajale intenzivno promocijo ukrepov in obveščanje o njih, da se bodo občani z območij preseganj lahko odločali za uporabo spodbud in da bo delež uporabljenih spodbud ter s tem število umaknjenih zastarelih malih kurilnih naprav na lesno maso v Zasavju čim večji oziroma da bo delež zamenjav večji kot na preostalih območjih preseganj.

Promocijo ukrepa bodo usklajevali ministrstvo, pristojno za okolje, ter občine, sodelovali pa bodo še: energetske svetovalce ENSVET z območja občin, občinski energetske svetovalci, organizacije civilne družbe in pri razpisih za socialno šibka gospodinjstva tudi centri za socialno delo.

Promocija in obveščanje bosta potekala po radiu in televiziji, v občinskih glasilih ter na spletnih straneh različnih subjektov.

Nosilci ukrepa: občine, država

4.1.2 Ogrevanje s plinom

4.1.2.1 Širitev plinovodnega omrežja

Občine, v katerih je plin pomemben vir ogrevanja, so v svojih aktih določile, da za območja, kjer plinovodno omrežje že obstaja ali je tam predvideno (LEK), oskrba z zemeljskim plinom velja za prednostni način ogrevanja.

V skladu s tem občine zgradijo plinovodno omrežje na primestnih območjih.

Nosilka ukrepa: občina

4.1.2.2 Priključevanje objektov na plinovodno omrežje

Zemeljski plin je okolju prijazno in najbolj kakovostno fosilno gorivo. Velik del urbaniziranega območja občin (odvisno od posamične občine) ima vzpostavljeno možnost oskrbe z zemeljskim plinom. Na teh območjih bodo občine z različnimi ukrepi še naprej spodbujale občane k priključevanju na plin in njegovi uporabi. Širitev distribucijskega omrežja zemeljskega plina v občinah bo potekala v skladu z občinskimi akti in izkazanim interesom občanov za priključevanje.

Država za nakup plinskih kondenzacijskih kotlov zagotavlja dodatne spodbude na območjih, kjer je kot prednostni način ogrevanja določena oskrba z zemeljskim plinom.

Država bo spodbujala zavezance v skladu z Uredbo o zagotavljanju prihrankov energije, da bodo na območju občin izvajali ustrezne investicije iz uredbe s ciljem, da se poveča število gospodinjstev, ki se bodo priključila na plinovodno omrežje.

Nosilci ukrepa: država, občine, plinovodi

4.1.3 Ukrepi na področju naprav za ogrevanje gospodinjstev

4.1.3.1 Dodatno spodbujanje zamenjave kurilnih naprav z ustreznimi kurilnimi napravami in drugimi načini ogrevanja z obnovljivimi viri energije

Zastarele kurilne naprave za ogrevanje gospodinjstev so med glavnimi viri onesnaževanja zraka z delci PM₁₀. Da bi spodbudili pospešeno zamenjavo zastarelih kurilnih naprav s sodobnejšimi, varnejšimi in varčnejšimi (energijska učinkovitost novih kurilnih naprav je najmanj 90 %) in hkrati upoštevali cilje za povečanje deleža obnovljivih virov v energetske bilanci na državni ravni, se v razpisih države za spodbujanje vgradnje sodobnih kurilnih naprav na biomaso, toplotnih črpalk in drugih načinov uporabe obnovljivih virov energije za ogrevanje določijo ugodni pogoji.

Na območjih, ki so v skladu z občinskimi akti predvidena za daljinsko ogrevanje ali oskrbo z zemeljskim plinom kot prednostnima načina ogrevanja, ne bo mogoče dobiti državne subvencije za nakup kurilnih naprav na lesno biomaso.

Vgradnja toplotnih črpalk na območjih, kjer je kot prednostni način ogrevanja določena uporaba zemeljskega plina, in na območjih, kjer ni določen prednostni način ogrevanja, se spodbuja z dodatnimi državnimi in občinskimi subvencijami.

Občine lahko spodbudam države dodajo svoje spodbude za zamenjavo zastarelih malih kurilnih naprav s sodobnimi in s toplotnimi črpalkami.

Za socialno šibka gospodinjstva država zagotavlja spodbude za nakup kurilnih naprav na lesno biomaso in vgradnjo toplotnih črpalk z bolj ugodnimi pogoji, praviloma je spodbuda v višini 100 % investicije.

Upravičenci za kandidiranje na razpis bodo tudi upokojeanci in občine kot lastnice stanovanj.

Svetovanje o zmanjševanju porabe energije in zmanjšanju izpustov delcev za energetske revne gospodinjstva se izvaja v okviru projekta »Asistenca energetsko revnim občanom« (AERO).

Občine se bodo pripravile na vse razpise za zamenjavo zastarelih kurilnih naprav s sodobnimi in s toplotnimi črpalkami ter bodo v času razpisov izvajale intenzivno promocijo ukrepov in obveščanje o njih, da se bodo občani z območij preseganj odločali za uporabo spodbud in da bo delež uporabljenih spodbud ter s tem število umaknjenih zastarelih malih kurilnih naprav na lesno maso v Zasavju čim večji oziroma da bo delež zamenjav večji kot na drugih območjih preseganj.

Promocijo ukrepa bodo usklajevali ministrstvo, pristojno za okolje, ter občine, sodelovali pa bodo še: energetski svetovalci ENSVET z območja občin, občinski energetski svetovalci, organizacije civilne družbe in pri razpisih za socialno šibka gospodinjstva centri za socialno delo.

Promocija in obveščanje bosta potekala po radiu in televiziji, v občinskih glasilih ter na spletnih straneh različnih subjektov.

Nosilci ukrepa: država, občine

4.1.3.2 Svetovanje občanom o boljši uporabi malih kurilnih naprav in merjenju vlažnosti lesne biomase

Izvajalci dimnikarskih storitev najmanj dvakrat na leto prihajajo v gospodinjstva, ki imajo male kurilne naprave na trdno gorivo, in lahko pomembno vplivajo na porabo goriva, njihov izkoristek in izpuste delcev iz malih kurilnih naprav.

Izvajalci dimnikarskih storitev ob vsakem obisku in opravljanju storitev sprotno ocenijo:

- stanje male kurilne naprave in ustreznost njene uporabe (vzdrževanje, pomanjkljivosti, dovod zraka ipd.),
- stanje dimnika in odvodnih naprav ter njihovo čiščenje in vzdrževanje,
- stanje trdnih goriv (da so brez kemičnih primesi in premazov; vlažnost drv) in primernost njihovega skladiščenja.

Izvajalci dimnikarskih storitev seznanjajo uporabnike dimnikarskih storitev z energijsko učinkovitostjo malih kurilnih naprav in svetujejo glede izbire, vzdrževanja in uporabe malih kurilnih naprav in z njimi povezanih dimovodnih naprav, zračnikov in pomožnih naprav.

Sestavni del dejavnosti izvajalcev dimnikarskih storitev je svetovanje občanom glede uporabe malih kurilnih naprav, vključno s pregledom kakovosti in meritvami vlažnosti lesne biomase in s posebnim poudarkom na preprečevanju kurjenja vlažnih drv. Ob morebitnih manjših pomanjkljivostih naprav in glede goriva občanom svetujejo in priporočajo, kako jih odpraviti, da bodo doseženi boljši izkoristek

goriva, manjši izpusti delcev in večja varnost uporabe kurilnih naprav. Ministrstvo, pristojno za okolje, bo organiziralo dodatno izobraževanje vseh izvajalcev dimnikarskih storitev ter zagotovilo zgibanke in finančno pokritje dodatnih stroškov izvajalcev dimnikarskih storitev.

Izvajalci dimnikarskih storitev bodo ob vsakem opravljanju storitev gospodinjstvu ponudili meritev vlažnosti drv, vedno pa jo morajo opraviti na zahtevo gospodinjstva.

Izvajalci dimnikarskih storitev ob opravljenih storitvah (če izmerijo majhen izkoristek in prevelike izpuste male kurilne naprave) gospodinjstvom svetujejo zamenjavo naprave s sodobnejšo in jih seznajajo z možnostjo dodatne finančne spodbude za zamenjavo zastarelih malih kurilnih naprav, ki jo zagotavlja država na območjih preseganj prek razpisov Eko sklada po odlokih o načrtu za kakovost zraka.

Občinska uprava bo zagotovila promocijo svetovanja izvajalcev dimnikarskih storitev v občinskih sredstvih javnega obveščanja.

Ocenjuje se, da je glede na sedanje stanje s pravilnim vzdrževanjem naprav in uporabo zračno suhe biomase tehnično mogoče zmanjšati izpuste delcev iz obstoječih malih kurilnih naprav v povprečju za 50 %, porabo goriva pa za 15 %. Cilj je, da v treh letih z izobraževanjem in ozaveščanjem občanov dosežemo 20-odstotno zmanjšanje emisij trdnih delcev iz malih kurilnih naprav na trdno gorivo ter hkrati zmanjšamo porabo trdnih goriv za 10 % samo s tem ukrepom.

Nosilci ukrepa: država, občine, izvajalci dimnikarskih storitev

4.1.3.3 Izobraževanje in vzpostavitev posebnega spletnega mesta za umno uporabo lesne biomase kot goriva v malih kurilnih napravah

Ministrstvo, pristojno za okolje, v sodelovanju z ministrstvom, pristojnim za gospodarstvo, in ministrstvom, pristojnim za gozdarstvo, vzpostavi, vzdržuje in izboljšuje odzivno spletno mesto za pametno uporabo lesne biomase kot goriva v malih kurilnih napravah. Občina vzpostavi povezavo na spletno stran tega ministrstva.

Za uspešno uporabo informacij s spletnih mest se izvaja promocija spletnega mesta, informacije pa se lahko sporočajo gospodinjstvom tudi drugače. Občina pred vsako kurilno sezono na krajevno primeren način oglašuje spletno mesto in v sodelovanju z ministrstvom, pristojnim za okolje, po svoji oceni na podlagi vsebin s spletnega mesta v gospodinjstva dostavlja ustrezna tiskana gradiva.

Ministrstvo, pristojno za okolje, pred začetkom kurilne sezone in v posebnem obdobju možnega poslabšanja kakovosti zraka v okviru napovedi objavi tudi informacijo o pomembnosti pravilne uporabe lesne biomase kot goriva v malih kurilnih napravah in o drugih ukrepih, ki zmanjšujejo izpuste.

Nosilci ukrepa: država, občine

4.1.3.4 Izvajanje poostrenega nadzora nad kurjenjem odpadkov v malih kurilnih napravah

Država poostreno nadzoruje kurjenje gorljivih odpadkov v malih kurilnih napravah. Povečala bo učinkovitost delovanja dimnikarskih storitev za izvajanje tega ukrepa in izboljšala sistem za izvedbo ukrepa.

Ministrstvo, pristojno za okolje, bo pripravilo vse potrebne predpise in zagotovilo učinkovit sistem za nadzor ob sumu kurjenja gorljivih odpadkov v mali kurilni napravi.

Ministrstvo, pristojno za okolje, bo izboljšalo odzivnost ob prijavah suma kurjenja gorljivih odpadkov v malih kurilnih napravah.

Inšpektorat, pristojen za okolje, ob začetku kurilne sezone, enkrat v kurilni sezoni in enkrat izven kurilne sezone izvaja povečano število poostrenih nadzorov. Pri tem sodeluje tudi z ministrstvom, pristojnim za zdravje, in sicer tako, da ob ugotovljenih kršitvah intenzivno in sprotno obvešča javnost o njih, da se take kršitve v celoti odpravijo.

Nosilka ukrepa: država

4.1.3.5 Zagotavljanje kakovosti lesnih goriv v malih kurilnih napravah prek skupne spletne platforme

Država vzpostavi platformo za trženje lesnih goriv v Sloveniji. Vzpostavi in upravlja jo Gozdarski inštitut Slovenije.

Gozdarski inštitut Slovenije bo vzpostavil tudi posebno spletno stran, na kateri bodo vsi ponudniki lesne biomase ponujali svoje proizvode. Na spletnih straneh bodo objavljene tudi dobre prakse s področja kakovosti goriv ter informacije glede priprave in prodaje lesne biomase za ogrevanje (tehnologije, varnost, analize, napovedi, potrebe lesne industrije, stanje in zdravje gozdov, tržna poročila in napovedi ipd.).

Nosilka ukrepa: država

4.1.3.6 Vzpostavitev in delovanje mobilnega demonstracijskega centra za kurjenje v malih kurilnih napravah

Država bo vzpostavila mobilni demonstracijski center za kurjenje v malih kurilnih napravah (v nadaljnjem besedilu: MDCMKN) s ciljem celovito prikazati pravilno pripravo drv in pravilno kurjenje v mali kurilni napravi. S prikazom v fizični in digitalni obliki bodo zdajšnji in prihodnji uporabniki malih kurilnih naprav pridobili potrebna znanja in informacije za gospodarno in okolju prijazno uporabo malih kurilnih naprav.

Država bo v sodelovanju z občino zagotavljala, da bo MDCMKN v mesecih pred začetkom kurilne sezone v celotni občini seznanjal občane s pravilno pripravo drv v zimsko-pomladanskih mesecih in pravilnim kurjenjem v malih kurilnih napravah.

Nosilci ukrepa: država, občine

4.1.3.7 Sanitarno čiščenje slovenskih gozdov in uporaba še uporabne lesne biomase kot trdnega goriva v kotlovnica daljinskega ogrevanja

Med vzroki za slabšo kakovost lesne biomase kot kuriva so zaradi bolezni ali lokalnih ujm podrta ali poškodovana drevesa v gozdovih, ki jih lastniki gozdov ne pospravijo pravočasno, nato pa se kljub temu uporabijo kot kurivo slabše kakovosti (premalo sušeno in »okuženo« z glivami). Drevesa, ki trajno ostanejo v gozdu, so vir novih okužb (kostanj, jesen, lubadar na iglavcih ipd.).

Država in občine bodo v sodelovanju z gozdarskim sektorjem, lastniki gozdov ter javnimi podjetji s področja oskrbe s toplotno energijo načrtovale, organizirale in izvajale nekajletne aktivnosti, da se bo les, ki še ima zadostno kurilno vrednost, v celoti pospravil in uporabil kot gorivo v kotlovnica daljinskega ogrevanja.

Če take kotlovnice na območju katere od občin ni ali ima premajhno moč, bo zagotovljena raba te vrste lesne biomase v eni od bližnjih kotlovnice, ki ima zadostno moč.

Nosilci ukrepa: država, občine

4.1.3.8 Obvladovanje nenadnih velikih presežkov lesne biomase po ujmah in izbruhih bolezni v gozdovih

Zaradi nenadnih ujm (žledolomi, viharji, plazovi) in občasnih obolezlosti gozdov (lubadar, kostanjev rak, šiškariča in druge) je pričakovati dokaj redno zagotavljanje lesa nizkega cenovnega razreda, ki ga je mogoče predelati v lesne polproizvode (iverka, papirna »kaša« itd.). Vendar del te lesne mase ne bo več uporaben niti za tako predelavo, ampak bo uporaben samo za lesno biomaso za kurjenje v kurilnih napravah.

Cilj je, da se večina tega lesa porabi za lesnopredelovalno industrijo, preostali del lesa in mehanski ostanki od spravila lesa pa se uporabijo kot kurivo v kotlovnice daljinskega ogrevanja. Če take kotlovnice na območju katere od občin ni ali ima premajhno moč, bo zagotovljena raba te vrste lesne biomase v eni od bližnjih kotlovnice, ki ima zadostno moč.

Država in občine bodo v sodelovanju z gozdarskim sektorjem, lastniki gozdov ter javnimi podjetji s področja oskrbe s toplotno energijo načrtovale, organizirale in izvajale nekajletne aktivnosti »pospravljanja« poškodovanega lesa kot odgovor na ujme in bolezni.

Nosilci ukrepa: država, občine

4.1.3.9 Trajno odvažanje lesne biomase kot ostanka obrezovanja sadnega in okrasnega drevja v sezoni

Občine bodo svojim komunalnim službam ali drugemu ustreznemu poslovnemu subjektu določile obveznost, da vsako pomlad kot svojo redno dejavnost izvaja odvoz lesne biomase ob obrezovanju sadnega in okrasnega drevja in živih mej na območju občine.

Izvajalec dejavnosti mora po predhodnem obvestilu o nastanku večjih količin lesnih ostankov s strani občanov ali drugih subjektov te odpeljati v treh dneh.

Izvajalec komunalne službe o novem načinu izvajanja storitve obvesti občane na krajevno in časovno primeren način ob začetku leta, ko izda obvestilo o letnem načrtu odvozov.

Občine o novi storitvi obveščajo občane in promovirajo to opravilo.

Ministrstvo, pristojno za okolje, pripravi, promovira in distribuira informacije o še drugih načinih uporabe lesnih ostankov od obrezovanja drevja (npr. kompostiranje, zastirka, gojenje gob itd.)

Nosilci ukrepa: država, občine

4.1.4 Horizontalni ukrepi

4.1.4.1 Lokalna energetska zasnova

Lokalni energetski koncept in odlok o načrtu kakovosti zraka se izvajata usklajeno.

Nosilci ukrepa: občine

4.1.4.2 Seznanjanje z zmanjševanjem toplotnih izgub stavb in spodbujanje takega zmanjševanja

Z zmanjševanjem toplotnih izgub stavb se zmanjšuje potreba po toploti za ogrevanje, sorazmerno s tem se zmanjšujejo tudi emisije onesnaževal zaradi ogrevanja. Energetska sanacija stavb je glavni dolgoročni ukrep za zmanjšanje onesnaženosti zraka.

Energetska sanacija stavb se spodbuja z državnimi subvencijami.

Občine bodo zagotavljale prostore in delovno opremo za dejavnosti energetske svetovalne službe ENSVET. Služba bo okrepljena in bo obveščala občane o možnosti brezplačnih energetskih nasvetov in pridobivanju informacij o nepovratnih sredstvih in posojilih, ki jih Eko sklad v okviru svojih dejavnosti namenja za zmanjševanje toplotne izgube stavb.

Nosilci ukrepa: država, občine, ENSVET

4.1.4.3 Izvaja se energetska prenova objektov v občinski lasti

Občine že imajo vpeljana energetska knjigovodstvo v vseh svojih objektih. Izdelane so tudi energetske izkaznice za večino javnih objektov, ki imajo več kot 50 m² ogrevalne površine.

Na podlagi analiz in energetskih pregledov je za javne in stanovanjske objekte, ki so v občinski lasti, pripravljen poseben projekt energetske sanacije s prednostno izvedbo sanacije do konca leta 2019 (število objektov je določeno za vsako občino posebej).

Nosilci ukrepa: občine, država

4.1.3.4 Natančna evidenca malih kurilnih naprav

Izvajalci dimnikarskih storitev pošiljajo evidence kurilnih naprav in izmerjenih vrednostih emisij dimnih plinov (vrsta, tip, starost, moč kurilne naprave, rezultati meritev dimnih plinov, vrsta goriva, vlažnost drv itd.) v posebno spletno aplikacijo (EviDim). Država izvede povezljivost evidenc o nepremičninah Geodetske uprave Republike Slovenije, evidenc kurilnih naprav in evidenc o energetskih izkaznicah stavb.

Država zagotovi, da so ti podatki dostopni tudi občinam.

Nosilci ukrepa: država, izvajalci dimnikarskih storitev

4.2 Ukrepi na prometnem področju

Ukrepi na prometnem področju temeljijo zlasti na prehodu (in vračanju) k trajnostni mobilnosti. Pri uporabi motorjev z notranjim izgorevanjem se spodbujata zamenjava takih motorjev z motorji brez izpustov ali z minimalnimi izpusti delcev in izboljšanje učinkovitosti vseh vrst prometa.

4.2.1 Spodbujanje trajnostnega prevoza na ravni občin

Občine bodo izvajale celostno prometno strategijo kot strateški dokument, v katerem so zagotovile strokovne podlage za prostorsko načrtovanje in urejanje prometa na območju občin.

Občine bodo prednostno izvajale zlasti naslednje ukrepe:

- omogočanje celovitih pogojev za pešačenje, da se bo ta način premikanja precej povečal,
- širjenje in povezovanje kolesarskih stez ter zagotavljanje drugih potrebnih pogojev, da kolesarstvo postane pretežni del prevoza v občinah,
- urejanje, omogočanje in spodbujanje javnega potniškega prometa,
- organizacijsko-upravljavski ukrepi, ki bodo povezovali in krepili trajnostno mobilnost kot prevladujoč način prometa,
- v preostalem delu uporabe osebnih avtomobilov ukrepe, ki bodo povzročali čim manjše izpuste delcev.

Nosilci ukrepa: občine

4.2.2 Zagotovitev parkiranja koles na železniških postajališčih, ob zgradbah javne uprave in na vseh mestih večje zgostitve kolesarskega prometa

Vse občine bodo zagotovile graditev in ureditev nadstrešnic na železniških postajah, ob zgradbah javne uprave in na vseh mestih večje zgostitve kolesarskega prometa za parkiranje koles.

Hkrati z izgradnjo in določitvijo kolesarskih površin po občini se bodo zagotavljale tudi površine za parkiranje koles ob kolesarskih površinah.

Nosilci ukrepa: občine

4.2.3 Nadgraditev postaj in postajališč JPP z vidika prometne varnosti in standardov kakovosti storitev JPP

Občine bodo zagotovile varne dostope do postaj in postajališč javnega prevoza z graditvijo pločnikov in kolesarskih stez.

Občine zagotovijo izboljšanje povezav pločnikov do avtobusnih postajališč za JPP in ureditev varnih dostopov. Nadgradijo se avtobusna postajališča JPP, da bodo ustrezala sodobnim standardom in bodo lahko dostopna tudi invalidom.

Nosilci ukrepa: občine

4.2.4 Trajnostna parkirna politika

Občine bodo zagotovile povečanje brezplačnega parkiranja na železniških postajah (t. i. parkiraj in se pelji).

Na območjih, kjer ni mogoče zagotoviti večjega števila parkirnih mest, se bo za obstoječa parkirna mesta uvedlo plačevanje parkirnine (bolnišnica, zdravstveni dom), rešitve bodo odvisne od posameznih občin.

Nosilci ukrepa: občine

4.2.5 Urejanje javnega potniškega prometa

Za povečevanje deleža javnega potniškega prometa bo prilagojen vozni red z možnostjo povečanja pogostosti odhodov mestnih avtobusov.

Posebna pozornost se nameni povezavam naselij z železniškimi postajami za zadovoljitev potreb po mobilnosti dnevnih migrantov, pri čemer je treba zagotoviti večjo točnost in zanesljivost železniškega prometa. Vozni redi in povezave rednih in šolskih prog se dodatno uskladijo. Občine bodo uredile tudi subvencioniranje šolskih, dijaških in upokojskih letnih vozovnic. Proučile bodo možnost uvedbe brezplačnega prevoza na železniško postajo ob prometnih konicah.

Nosilci ukrepa: občine, država, prevozniki

4.2.6 Spodbujanje izdelave mobilnostnih načrtov in promocija trajnostne mobilnosti

Subjekti javnega sektorja in gospodarskega sektorja na območju občin, ki še niso izdelali mobilnostnih načrtov in imajo več kot 30 zaposlenih, za svoje potrebe izdelajo mobilnostne načrte, v katerih določijo ukrepe za povečanje trajnostne mobilnosti.

Državni organi in drugi subjekti javnega sektorja ter gospodarstva na območju občin morajo medsebojno uskladiti ukrepe iz svojih načrtov.

Državni organi in drugi subjekti javnega sektorja ter gospodarstva izvajajo ukrepe iz načrta in po potrebi posodablajo načrte.

Nosilci ukrepa: občine, država, posamezni subjekti javnega sektorja in gospodarski sektor

4.2.7 Preusmeritev tovarnega prometa na železnico

Zaradi povečevanja tovarnega prometa, ki ga uporabljajo predvsem večji industrijski obrati gradbene, kemične, steklarske in druge industrije, se ocenjuje, da so emisije prahu iz cestnega tovarnega prometa razmeroma visoke, zato jih je treba precej zmanjšati. Proučene bodo možnosti, da se večji del tovarnega prometa preusmeri na železnico.

Nosilci ukrepa: država, občine, izvajalci gospodarskih dejavnosti, ki imajo svoje obrate na območju Zasavja, in Gospodarska zbornica Slovenije

4.2.8 Izboljšanje cestne infrastrukture

Država bo v skladu s programom razvoja javne prometne infrastrukture pospešeno izvajala dejavnosti pri graditvi ceste G2-108 na odseku Hrastnik–Zidani Most, ki bo kot cestna povezava državnega

pomena povezovala območje Zasavja s tretjo razvojno osjo in prek nje s cestnimi povezavami mednarodnega pomena.

Prizadevala si bo za ureditev obvoznice z navezavo na cesto Hrastnik–Zidani Most–Radeče in na drugi strani skozi predor do Prebolda oziroma navezave na obstoječo AC.

Nosilka ukrepa: država

4.2.9 Optimizacija zimskega posipanja in soljenja cest

Zimsko vzdrževanje državnih cest, pločnikov ter kolesarskih stez se izvaja v skladu z Izvedbenim programom zimske službe, kjer so natančno opredeljene vse aktivnosti. Kadar je vozišče vlažno, se lahko preventivni posip izvaja s čisto soljo, posip suhega vozišča neposredno pred napovedanimi padavinami se izvaja praviloma z mešanico soli in tekočega $MgCl_2$ (ali tekočega $CaCl_2$). Uporaba drobljenca za preventivni posip na mestnih in drugih nižinskih cestah je prepovedana zaradi prevelikega izmeta materiala, kar povzroča izpuste (emisije) v okolje. Nastavitve količine posipa na posipalcih morajo biti v skladu z navodili v programu zimske službe za posamezne vrste zimskih pojavov, kar preverja nadzorna služba.

V času sneženja izvajalci zimske službe izvajajo intenzivno pluženje ter posip s soljo, uporaba mešanice soli in drobljenca je dovoljena samo po predhodni analizi dežurnih v zimski službi na posameznih bazah, kadar je nevarnost nastanka snežne deske.

Nosilci ukrepa: občina, država, izvajalci zimske službe

4.2.10 Komunalna vozila in taksi služba

Vozni park komunalnih služb se bo postopoma obnavljal z vozili na stisnjeni zemeljski plin ali hibridni ali električni pogon. Dopusten je tudi nakup vozil na pogon z notranjim izgorevanjem, ki ustrezajo najmanj emisijskemu razredu EURO VI. Podjetja pripravijo akcijske načrte za uvajanje okolju prijaznih vozil v svoje vozne parke.

Občina lahko določi pogoje za taksi službo in jo spodbuja k zmanjševanju emisij prašnih delcev.

Občina določi pogoje za dostavna vozila in spodbuja izvajalce dostavnih služb k uporabi okolju prijaznih vozil. Podjetja pripravijo akcijske načrte za uvajanje okolju prijaznih vozil v svoje vozne parke.

Občina določi pogoje za vozila služb varovanja in spodbuja izvajalce dejavnosti varovanja k uporabi okolju prijaznih vozil. Podjetja pripravijo akcijske načrte za uvajanje okolju prijaznih vozil v svoje vozne parke.

Država lahko zagotovi dodatne spodbude za zamenjavo komunalnih, dostavnih, taksi in drugih vozil.

Nosilci ukrepa: občina, izvajalci občinskih komunalnih javnih služb, taksi služb, dostavnih služb in služb varovanja

4.2.11 Spodbujanje elektromobilnosti

Ne glede na to, da je z vidika kakovosti zraka končni cilj prehod k prevozu blaga po železnici in k trajnostni mobilnosti potnikov, lahko v prehodnem obdobju prehod dizelskih motorjev osebnih avtomobilov k elektromotorjem pomembno prispeva k zmanjšanju izpustov delcev.

Občine in država bodo usklajeno zagotavljale ukrepe za odpravljanje ovir za preboj elektromobilnosti ter spodbujale elektromobilnost, zlasti pa:

- bodo občine na svojih zemljiščih omogočile postavitev ustrezne pametne polnilne infrastrukture ob upravnih občinskih objektih, ob objektih upravnih enot, fakultet, študentskih domov, bolnišnic in zdravstvenih domov ter drugih objektih občinske in državne javne uprave, kjer imajo občani dnevne opravke. Občine bodo po ureditvi – rezervaciji zemljišč ponudile ustrezno usposobljenemu subjektu, ki izvaja dejavnost storitve polnjenja, da postavi ustrezno pametno polnilno infrastrukturo, pri čemer bodo polnilnice delovale pri pobiranju stroškov polnjenja in pobiranju parkirnine ob možnostih sodobnih načinov plačila,
- bodo občine (oziroma upravniki parkirišč z več kot 50 parkirnimi mesti) na javnih parkiriščih v mestu zagotovile, da bosta najmanj 2 % parkirnih mest opremljena z ustrezno pametno polnilno infrastrukturo. Občine bodo po ureditvi – rezervaciji zemljišč ponudile ustrezno usposobljenemu subjektu, ki izvaja dejavnost storitve polnjenja, da postavi ustrezno pametno polnilno infrastrukturo, pri čemer bodo polnilnice omogočale uporabo sodobnih načinov plačila,
- bodo občine s predpisi uredile, da bodo bodoči investitorji skupnih stanovanjskih stavb na parkiriščih lastnikov stanovanj, kjer je več kot 30 parkirnih mest, zagotovili na to število parkirnih mest najmanj eno parkirno mesto, rezervirano za parkiranje vozil z elektromotorji in opremljeno z ustrezno pametno polnilno infrastrukturo,
- občine spodbujajo trgovce in gostince, da opremijo parkirne površine z ustrezno pametno polnilno infrastrukturo,
- bodo občine spodbujale zamenjavo zastarelih komunalnih vozil nizkih emisijskih razredov EURO s hibridnimi ali elektro vozili, pri čemer bodo komunalna podjetja postopno zagotovila potrebno pametno polnilno infrastrukturo,
- bo država glede na finančne vire za najmanj tri leta zagotavljala ustrezne spodbude za nakup osebnih in poslovnih vozil, avtobusov in komunalnih vozil, pri čemer bo delež spodbud z območji s slabo kakovostjo zraka višji,
- država lahko zagotavlja dodatne spodbude za infrastrukturo za elektromobilnost.

Vsaka od občin izvaja način spodbud in hitrost za prehod v skladu s svojimi načrti.

Nosilci ukrepa: občine, država

4.2.12 Izboljšanje cestne infrastrukture, namenjene kolesarjem in pešcem

Izboljša se cestna infrastruktura, namenjena pešcem in kolesarjem, ob državnih cestah, da bi omogočili nemotorizirane oblike prevoza iz bližnjih zaselkov. Občine in država izdelajo načrt, da se vse kolesarske steze povežejo v enotno omrežje in da se zagotovi izvedba teh povezav.

Nosilci ukrepa: država, občine

4.2.13 Omejevanja in umirjanje prometa

Občine izvajajo načrt omejevanja in umirjanja prometa – uvajanje »cone 30« na ulicah, kjer je veliko žrtev prometa in so najbolj ranljivi otroci.

Posebna pozornost pri omejevanju in umirjanju prometa (poleg prometne varnosti) bo namenjena urejanju problematičnih con za pešce ter izpostavljenih območij za varen in učinkovit kolesarski promet.

Nosilci ukrepa: občine

4.2.14 Odprava zastojev v prometu in zagotavljanje visoke pretočnosti v prometu

Dokler so osebni avtomobili najpogostejši način prevoza oseb, je eden od pomembnih ukrepov odprava zastojev in povečanje prepustnosti v prometu, pri čemer ima posebno prednost zagotavljanje pretočnosti za JPP.

Na območju občin bo izvedena ustrezna analiza prepustnosti prometa, kar bo podlaga za izvajanje ukrepov.

Nosilci ukrepa: občine

4.2.15 Priročnik in promocija varčne vožnje (prilagojen za kakovost zraka)

Država izdela priročnik varčne vožnje s ciljem zmanjšati porabo goriva, izboljšati znanje varne vožnje in zmanjšati izpust delcev ter ga objavi na spletni strani o kakovosti zraka ministrstva, pristojnega za okolje.

Država vsako leto izvaja različne aktivnosti v zvezi z varčno vožnjo in pri tem sodeluje z različnimi deležniki.

Občine se na svoj krajevno primeren način vključujejo v te aktivnosti ter uporabljajo navedeni priročnik in druga gradiva, ki jih pripravi država.

Nosilci ukrepa: občine, država

4.2.16 Ustanavljanje klubov lastnikov avtomobilov za skupno uporabo avtomobilov

Za zmanjševanje števila avtomobilov bo država v sodelovanju z občinami spodbujala in promovirala ustanavljanje lokalnih klubov lastnikov avtomobilov za skupno uporabo avtomobilov. Namen skupne uporabe avtomobilov je, da skupinski lastniki avtomobilov skupno načrtujejo deljeno uporabo avtomobilov in jih tudi skupaj vzdržujejo.

Nosilci ukrepa: država, občine

4.2.17 Zagotavljanje prevoza na klic gibalno oviranim osebam in skupinam ljudi, ki nimajo ali ne želijo imeti osebne avtomobila, ter prevoza z območij, kjer ni smiselna vzpostavitev JPP z rednim voznim redom (prevoz »na zahtevo«)

Za zmanjševanje števila osebnih avtomobilov bodo občine spodbujale uvedbo prevoza »na zahtevo« za gibalno ovirane osebe in skupine ljudi, ki nimajo ali ne želijo imeti osebne avtomobila (v okviru mestnega JPP ali druge zasebne pobude, npr. upokojenci kot dodaten zaslužek), da bi se tako zagotovil prevoz z območij, kjer ni smiselna vzpostavitev JPP z rednim voznim redom.

Občine bodo nov način prevoza intenzivno promovirale in o njem obveščale občane, tudi s ciljem, da bi gospodinjstva zmanjšala količino lastnih osebnih avtomobilov.

Nosilci ukrepa: občine

4.2.18 Spodbujanje trajnostnega prevoza za prihod v službo

Ministrstvo, pristojno za promet, v sodelovanju z ministrstvi, pristojnimi za okolje, delo, gospodarstvo, javno upravo in zdravje, prouči še druge načine spodbujanja trajnostnega prihoda v službo, vključno z ugodnejšim vračilom potnih stroškov.

Ministrstvo, pristojno za javno upravo, izdela nov model povrnitve potnih stroškov in ga takoj uvede v uporabo, ministrstvo, pristojno za gospodarstvo, pa ga v sodelovanju z GZS poskuša uvesti tudi v gospodarstvu.

Nosilci ukrepa: država, GZS

4.2.19 Zagotavljanje prevoza koles na avtobusih in vlakih v javnem potniškem prometu

Ministrstvo, pristojno za promet, v sodelovanju z izvajalci primestnega in medkrajevnega avtobusnega in železniškega prometa začne uvajati – zagotavljati prevoz koles na avtobusih in v vlakih; tak prevoz bi lahko zagotavljala najmanj polovica vozil, predvsem tistih, ki vozijo proti Ljubljani.

Nosilka ukrepa: država

4.2.20 Ureditev kolesarskih stez in ureditev cestišč za uporabo koles ter odprava ključnih pomanjkljivosti za množično uporabo kolesarjenja za dnevne opravke

Občine bodo pregledale vse kolesarske poti, ki bi jih lahko uporabljalo več kolesarjev za dnevne opravke (prihod v službo, prihod v šolo, prihod do državnih-občinskih in javnih mest, prostočasne aktivnosti, trgovine in lokali, parki itd.), ter ugotovile ključne pomanjkljivosti, kot so: manjkajoči deli kolesarskih stez, ovire na stezah, nepravilno ali pomanjkljivo postavljena križanja kolesarskih stez s cestami, nepravilno ali pomanjkljivo postavljena križanja kolesarskih stez s pločniki, nepravilno ali pomanjkljivo postavljena križanja kolesarskih stez z avtobusnimi postajališči, neosvetljeni deli stez, pomanjkljive označbe, nevarna križanja, luknje na stezah in cestah, pomanjkljivosti čiščenja pločnikov pozimi, pomanjkanje varnih stojal za kolesa, relativno nizka kolesarska kultura posameznikov, uporaba kolesarskih stez s kolesi na motorni pogon itd.

Na podlagi analize bodo takoj začele odpravljati vse pomanjkljivosti, tako da bodo kolesarji lahko v treh letih množično vsakodnevno uporabljali kolesarske steze za večino dnevnih opravkov v mestu.

Nosilci ukrepa: občine

4.2.21 Sprotna in intenzivna promocija novih kolesarskih stez

Občine skupaj z drugimi deležniki (kolesarske mreže, športna združenja, organizacije s področja varstva okolja, organizacije s področja varovanja zdravja, turistična združenja ipd.) sproti ob »odprtju« kolesarskih stez, na kolesarskih prireditvah (ter športnih in rekreacijskih) in ob vseh priložnostih ter zlasti ob začetku kolesarskih sezone vedno promovirajo kolesarjenje za prevoz v službo in po rednih dnevnih opravkih.

Ministrstvo, pristojno za okolje, postane promotor, soorganizator (in po potrebi tudi plačnik dela stroškov), pri čemer se vse promocijsko in drugo gradivo označi z glavo ministrstva, pristojnega za okolje, označbami kakovosti zraka v Sloveniji in navedbo, da ministrstvo, pristojno za okolje, podpira (in sofinancira) področje oziroma prireditev s ciljem ustvariti trajne učinke na zdravje in okolje z vidika kakovosti zraka.

Nosilci ukrepa: država, občine

4.2.22 Sprotna in intenzivna promocija uporabe JPP

Občine bodo skupaj z drugimi deležniki (upokojska združenja, delodajalci, organizacije s področja varstva okolja in varovanja zdravja, turistična združenja ipd.) sproti ob »odprtju« novih avtobusnih prog, uvedbi novih avtobusov in vseh podobnih priložnostih, zlasti pa na začetku šolskega in študijskega leta in tudi ob drugih priložnostih spodbujale JPP za prevoz v službo in po dnevnih opravkih.

Ministrstvo, pristojno za okolje, postane promotor, soorganizator (in po potrebi tudi plačnik dela stroškov), pri čemer se vse promocijsko in drugo gradivo označi z glavo ministrstva, pristojnega za okolje, označbami kakovosti zraka v Sloveniji in navedbo, da ministrstvo, pristojno za okolje, podpira (in sofinancira) področje oziroma prireditel s ciljem ustvariti trajne učinke na zdravje in okolje z vidika kakovosti zraka.

Nosilci ukrepa: država, občine

4.2.23 Ureditev pločnikov in varnih prehodov za pešce ter odprava ključnih pomanjkljivosti, ki ovirajo pešačenje po dnevnih opravkih

Občine bodo pregledale večino poti, pločnikov in prehodov za pešce, ki bi jih lahko uporabljalo več pešcev za vsakodnevne opravke (prijem v službo, prijem v šolo, obisk državnih oziroma občinskih in javnih mest, prostčasne dejavnosti, trgovine in lokali, parki ipd.), ter ugotavljale ključne pomanjkljivosti, kot so: manjkajoči deli pločnikov, ovire na pločnikih, nepravilno ali pomanjkljivo postavljene prehodi za pešce, neosvetljeni deli cest, nevarna križanja, luknje na cestah in škropljenje pešcev ob dežju, pomanjkljivo čiščenje pločnikov pozimi itd.

Na podlagi analize bodo začele navedene pomanjkljivosti odpravljati.

V občinah se bodo vzpostavile cone za pešce, skupaj z ukrepi omejevanja in umirjanja prometa.

Občine bodo skupaj z državo promovirale nove cone za pešce in o njih obveščale občane, da jih bodo ti v resnici začeli vsakodnevno uporabljati in tako zmanjšali vsakodnevno uporabo avtomobila.

Nosilci ukrepa: občine

4.2.24 Promocija – kampanje

a) Za hojo in pohodništvo

Občine in država bodo skupaj z drugimi deležniki (upokojska združenja, delodajalci, organizacije s področja varstva okolja in varovanja zdravja, turistična združenja, kulturna društva ipd.) ob množičnih pohodniških prireditvah in drugih priložnostih spodbujale hojo in pohodništvo tudi kot vsakodnevno pešačenje v službo in po opravkih, vključno s kombinacijo uporabe JPP (pešačenje do postajališč in postaj), s ciljem ohraniti ustrezno kakovost zraka.

Ministrstvo, pristojno za okolje, postane promotor, soorganizator (in po potrebi tudi plačnik dela stroškov), pri čemer se vse promocijsko in drugo gradivo označi z glavo ministrstva, pristojnega za okolje, označbami kakovosti zraka v Sloveniji in z navedbo, da ministrstvo, pristojno za okolje, podpira (in sofinancira) področje oziroma prireditel s ciljem ustvariti trajne učinke na zdravje in okolje z vidika kakovosti zraka.

b) Za hojo in tek/maraton

Občine bodo skupaj z drugimi deležniki (športna, kulturna in pohodniška društva, organizatorji športnih prireditev in maratonov, delodajalci, organizacije s področja varstva okolja in varovanja zdravja, turistična združenja ipd.) sproti ob pohodih, tekaških tekmah in prireditvah ter na maratonih in ob vseh drugih priložnostih spodbujale hojo in pohodništvo tudi kot vsakodnevno pešačenje v službo in po opravkih, vključno s kombinacijo uporabe JPP (pešačenje do postajališč in postaj), s ciljem ohraniti ustrezno kakovosti zraka.

Ministrstvo, pristojno za okolje, postane promotor, soorganizator (in po potrebi tudi plačnik dela stroškov), pri čemer se vse promocijsko in drugo gradivo označi z glavo ministrstva, pristojnega za okolje, označbami kakovosti zraka v Sloveniji in navedbo, da ministrstvo, pristojno za okolje, podpira (in sofinancira) področje oziroma prireditev s ciljem ustvariti trajne učinke na zdravje in okolje z vidika kakovosti zraka.

c) Za hojo in planinarjenje

Občine in država bodo skupaj z drugimi deležniki (upokojenska združenja, delodajalci, organizacije s področja varstva okolja in varovanja zdravja, turistična združenja, planinska društva ipd.) spodbujale hojo in pohodništvo tudi kot vsakodnevno pešačenje v službo in po opravkih, vključno s kombinacijo uporabe JPP (pešačenje do postajališč in postaj), s ciljem ohraniti ustrezno kakovost zraka.

Ministrstvo, pristojno za okolje, postane promotor, soorganizator (in po potrebi tudi plačnik dela stroškov), pri čemer se vse promocijsko in drugo gradivo označi z glavo ministrstva, pristojnega za okolje, označbami kakovosti zraka v Sloveniji in navedbo, da ministrstvo, pristojno za okolje, podpira (in sofinancira) področje oziroma prireditev s ciljem trajnih učinkov na zdravje in okolje z vidika kakovosti zraka.

Nosilci ukrepa: država, občina

4.2.25 Kolesu prijazna vrtec in šola

Vsakodnevno prevažanje otrok v šole in vrte z avtomobili je tudi eden od razlogov za poslabševanje kakovosti zraka v mestih. Zato je zelo pomembno, da se uporabijo vse možnosti za izboljšanje kakovosti zraka tudi na tem področju.

Občine bodo v sodelovanju z vsemi vrtci in šolami na svojem območju proučile vse možnosti drugega načina prihoda otrok v vrtec in šolo. V sodelovanju z vrtci in šolami bodo tudi odpravile vse ovire na območju prevoza otrok in izpolnile vse potrebne pogoje, da se bo delež otrok, ki prihajajo v vrtec in šolo peš, s kolesom ali javnim potniškim prometom, zelo povečal.

Nosilke ukrepa: občine

4.2.26 Peš v šolo in vrtec

Otroci iz vrtcev in otroci (nižjih razredov) osnovnih šol morajo več hoditi, kar pomeni zlasti manj voženj z avtomobili njihovih staršev.

Občine bodo v sodelovanju z vrtci in osnovnimi šolami ter sveti staršev uvedle ukrepe, ki bodo povečali število otrok, ki pešačijo v vrtec in šolo:

- preveritev varnostnih okoliščin, izdelava načrta varnih šolskih poti do vseh treh osnovnih šol v Trbovljah in osnovnih šol drugih občin ter izvedba ustreznih ukrepov,
- preveritev prometnovarnostnih okoliščin in izvedba ustreznih ukrepov,
- odstranitev vseh »logističnih« ovir in preprek na gravitacijskih območjih na poti do šol,

- vzpostavitev vseh potrebnih infrastrukturnih objektov in naprav za učinkovit in varen prihod otrok v šolo.

Občine bodo v sodelovanju s starši in šolami znova preverile ustreznost zagotavljanja avtobusnih prevozov otrok v šolo in jih po potrebi spremenile; nepotrebni avtobusni prevozi v bližini šol se ukinejo, na oddaljenih območjih, kjer ni avtobusnega prevoza v šolo, pa znova uvedejo. Zlasti pa je treba mlade in njihove starše ozavešiti o pomenu in koristi hoje, torej pešačenja, kot najbolj naravnega načina premikanja človeka.

Nosilke ukrepa: občine

4.2.27 Uvedba sistema izposoje koles in električnih koles v občinah

Občine bodo uvedle sistem izposoje koles in električnih koles ter v ta namen nabavile potrebno število koles in električnih koles. Za izvajanje sistema izposoje koles in električnih koles bo na območjih občin zagotovljeno potrebno število krajev izposoje, ki ga bo določila vsaka občina posebej. Sistem izposoje koles se bo nadgrajeval v skladu s celotno prometno strategijo.

Država zagotovi dodatne spodbude za uvedbo sistema v občinah.

Nosilci ukrepa: država, občine

4.3 Ukrepi na drugih področjih

4.3.1 Podporni in drugi ukrepi

4.3.1.1 Povečanje učinkovitosti javne uprave za boljšo kakovost zraka

Celovita uporaba svetovnega spleta za delovanje javne uprave in celotnega javnega sektorja ter javnih služb.

Javna uprava, celotni javni sektor in javne službe lahko za svoje delovanje bolje izkoristijo možnosti svetovnega spleta za manjše obremenjevanje okolja, tudi na področju kakovosti zraka.

Javna uprava, javni sektor in javne službe bodo izkoristile vse možnosti, ki jih omogoča svetovni splet, da bodo zasebni in poslovni uporabniki lahko urejali svoje zadeve z njimi na daljavo po svetovnem spletu, ne da bi morali osebno obiskati njihove poslovne prostore.

V ta namen bodo navedeni poslovni subjekti v naslednjih treh letih še večji delež svojega poslovanja prilagodili poslovanju po svetovnem spletu, s čimer se bodo potrebe poslovnih uporabnikov po fizičnem dostopu do njihovih prostorov občutno zmanjšale.

Nosilci ukrepa: država, občine in vsi subjekti javnega sektorja ter javnih služb z njune pristojnosti

4.3.1.2 Ozelenitev občin

Na površine rastlin se adsorbirajo delci in tako pripomorejo k znižanju koncentracij delcev v zraku. Rastline absorbirajo tudi druga onesnaževala, kot so dušikovi oksidi in ozon, ter tako pripomorejo k izboljšanju kakovosti zraka. Zelene površine prispevajo tudi k zmanjševanju mestnega toplotnega otoka, izboljšajo mikroklimo in so eden izmed ukrepov za prilagajanje podnebnim spremembam.

Zelene površine v občinah se skrbno varujejo, hkrati pa se pri načrtovanju novih zelenih površin upošteva njihov pomen za kakovost zraka tako pri njihovem obsegu kakor tudi pri izbiri vrst zasajenih rastlin.

Nosilci ukrepa: občine, država

4.3.1.3 Delovanje posebnega spletnega mesta za kakovost zraka in njegovo izboljševanje

Ministrstvo, pristojno za okolje, v sodelovanju z občinami vzdržuje in nadgrajuje spletno mesto z informacijami v zvezi s kakovostjo zraka z naslednjimi vsebinami:

- pomen kakovosti zraka;
- pomen čistega zraka za zdravje;
- letni podatki o preteklih emisijah in temeljne značilnosti teh emisij glede na čas (analize, trendi ipd.) ter podatki o učinkih ukrepov;
- viri emisij po skupinah (male kurilne naprave, promet, industrija in drugi viri);
- ukrepi za izboljšanje kakovosti zraka, ki jih lahko izvajajo posamezniki in gospodinjstva v vsakodnevem življenju;
- kratkoročni ukrepi, ki so predvideni pri nekajdnevem zaporednem in visokem preseganju mejnih vrednosti;
- dostop do tega odloka;
- povezave do drugih spletnih mest s področja vsebin o kakovosti zraka (EU, organizacije civilne družbe s področja kakovosti zraka, evropska mesta in regije);
- povezave do spletnih mest občin v zvezi s kakovostjo zunanjega zraka;
- kontaktni podatki.

Za uspešno uporabo informacij s spletnega mesta se izvaja promocija tega spletnega mesta, informacije pa se gospodinjstvom sporočajo tudi drugače.

Nosilci ukrepa: država, občine.

4.3.1.4 Izvajanje stalne medsektorske sociološko-ekonomske analize kot podlage za načrtovanje ukrepov

Ministrstvo, pristojno za okolje, izvaja stalno medsektorsko sociološko-ekonomsko analizo o socioloških, ekonomskih in drugih okoliščinah ter pogojih za ravnanje ljudi in gospodinjstev glede kakovosti zraka. Na podlagi ugotovitev analize je treba čim bolj natančno načrtovati letno uporabo virov za izboljšanje kakovosti zraka in spremembe načrtov za kakovost zraka.

Nosilka ukrepa: država

4.3.1.5 Izobraževanje in ozaveščanje o kakovosti zunanjega zraka

Ministrstvo, pristojno za okolje, ministrstvo, pristojno za zdravje, in občine skupaj izvajajo akcije izobraževanja in ozaveščanja javnosti s kampanjami o kakovosti zraka ter o tem odloku takoj po njegovem sprejetju.

Kampanje so osredotočene vsakokrat na drug konkreten vidik kakovosti zraka.

Nosilci ukrepa: država, občine

4.3.1.6 Preprečevanje ognjemetov v času kurilne sezone

Ognjemeti v času kurilne sezone zelo poslabšajo kakovost zraka za več dni zapored.

Občine se odpovedujejo ognjemetu v času kurilne sezone.

Občine bodo proučile možnost, da ob posebnih priložnostih namesto ognjemetov priredijo svetlobne laserske predstave, in si bodo prizadevale, da bodo to sprejeli tudi subjekti na njihovem območju, ki bi radi izvajali ognjemete.

Občine bodo krajevno in časovno primerno vse poslovne in druge subjekte in občane na območju preseganj mejnih vrednosti pri morebitnih pripravah na ognjemete ozaveščale o škodljivosti ognjemetov za kakovost zraka in zdravje ljudi ter o drugih škodljivih vplivih na okolje, tudi o težavah, ki jih imajo zaradi tega domače in divje živali.

Občine bodo vse možne pripravljavce in izvajalce ognjemetov pravočasno skušale prepričati, da ne bodo izvajali ognjemetov.

Država si bo skupaj z občinami prizadevala za uresničitev tega cilja.

Nosilci ukrepa: država, občine

4.3.1.7 Vključitev zagotavljanja kakovosti zraka v občinske akte

Občine zagotavljajo vključitev izvajanja ukrepov za izboljšanje kakovosti zraka v vse svoje akte tako, da njihovo načrtovanje in izvajanje zajemata tudi ukrepe za boljšo kakovost zunanjega zraka iz tega odloka in drugih predpisov, ki vplivajo na kakovost zraka.

Nosilci ukrepa: občine

4.3.1.8 Spodbujanje in promocija tehnoloških rešitev za izboljšanje kakovosti zraka na področju URE in OVE ter trajnostne mobilnosti

Država bo skupaj z znanostjo in gospodarstvom spodbujala tehnološki razvoj za izboljšanje kakovosti zraka na področju URE in OVE ter trajnostne mobilnosti v Sloveniji ter zagotavljala ustrezne spodbude (oziroma se bo pri ustreznih razpisih kot eden od prednostnih učinkov upoštevalo tudi izboljšanje kakovosti zraka), tako da bodo inovacije na teh področjih takoj uporabljene za izboljšanje kakovosti zraka v Sloveniji, pa tudi za tržni preboj na svetovnem tržišču.

V okviru ukrepa v Sloveniji poteka razvoj filtra delcev za male kurilne naprave. Filter se bo v okviru razvojne faze najprej testiral na območju občine Trbovlje, v naslednji fazi pa se bo ukrep razširil na vse tri občine.

Nosilka ukrepa: država

4.3.1.9 Prostorsko načrtovanje v skladu s potrebo za izboljšanje kakovosti zraka

Uporaba prostora in načrtovanje njegove uporabe pomembno vplivata tudi na kakovost zraka, in to tako z vidika učinkovitosti ogrevanja poslovnih in zasebnih stavb kot trajnostne mobilnosti.

Prostorsko načrtovanje je doslej premalo upoštevalo problematiko kakovosti zraka s teh dveh vidikov in premalo prispevalo k boljši kakovosti zraka.

Občine bodo pri prostorskem načrtovanju upoštevale potrebe glede kakovosti zraka in načrtovale predvsem zaokrožena in strnjena območja poselitve, ki bodo omogočala stroškovno učinkovito daljinsko ogrevanje ali uporabo plina in toplotnih črpalk. Območja bodo načrtovana tudi tako, da bodo omogočala učinkovito uporabo JPP, kolesarstva in hoje oziroma zmanjšala potrebo po dnevni uporabi osebne avtomobila.

Nosilci ukrepa: občine

4.3.1.10 Izdelava videoprodukcij, digitalnih in animiranih vsebin s področja kakovosti zraka in njihovo predstavljanje javnosti

Za izboljševanje kakovosti zraka se bodo pripravile ustrezne in konkretne videoprodukcije ter digitalizirane (tudi animirane) oblike vsebin po tematskih sklopih s področja kakovosti zraka.

Vsebine bodo trajno dostopne na spletnih mestih ministrstva in organov v sestavi ter poslane območjem preseganj in vsem občinam v Sloveniji.

Posamične vsebine bodo v sodelovanju z ministrstvom predstavljene javnosti ob posebnih priložnostih (začetek kurilne sezone, nenadni dogodki, ob sprejetju posamičnih predpisov s področja kakovosti zraka ipd.) in večkrat predvajane po televiziji.

Nosilka ukrepa: država

4.3.1.11 Določitev skrbnika izvajanja tega odloka v občini

Vsaka občina posebej in ministrstvo, pristojno za okolje, določita njegovega skrbnika (upravitelja) za usklajevanje izvajanja ukrepov med različnimi področji, pomembnimi za izvajanje tega odloka v občini, in za njegovo usklajeno izvajanje.

Nosilci ukrepa: država, občine

4.3.2 Ukrepi gospodarstva

4.3.2.1 Izvajalci gospodarskih dejavnosti

Izvajalci gospodarskih dejavnosti se zavedajo pomena kakovosti čistega zraka za okolje in zdravje ljudi, zato dejavno sodelujejo pri zmanjševanju trdih delcev iz naprav, ki jih upravljajo. Zlasti se priporoča izvajanje ukrepov, navedenih v nadaljevanju.

Nosilci ukrepov: izvajalci gospodarskih dejavnosti (pravne in fizične osebe), ki imajo svoje obrate na območju občin, ter gospodarska in obrtno-podjetniška zbornica

4.3.2.2 Uveljavitev sistema ravnanja z okoljem

Izvajalci gospodarskih dejavnosti izvedejo usposabljanje za uveljavitev sistema ravnanja z okoljem v vseh podjetjih (po svojih finančnih in kadrovskih zmožnostih), ki vključuje pripravo načrta za usposabljanje, organizacijske prilagoditve in investicije.

4.3.2.3 Spodbujanje najboljših razpoložljivih tehnik (tehnologij BAT – Best Available Technology)

Izvajalci gospodarskih dejavnosti v okviru BAT spodbujajo tehnologije, ki najmanj onesnažujejo zrak z delci PM₁₀.

4.3.2.4 Zmanjševanje prašenja pri prevozu sipkega tovora

Izvajalci gospodarskih dejavnosti zagotavljajo prevoz sipkega tovora po večini v pokritih tovornjakih ali cisternah.

Pri pretovoru trdnih snovi je treba paziti na:

- popolno ali pretežno zaprtje prostorov, kjer se izvaja pretovor;
- odsesavanje lijakov na presipnih mestih;
- uporabo učinkovitih sistemov filtriranja in zbiranja delcev iz ubežnih emisij (filtri);
- nadzorovano delovanje odsesovalnih naprav;
- uporabo vetrobranov pri pretovoru na odprtem;
- prepoved pretovora pri velikih hitrostih vetra (določiti mejo v m/s);
- prilagajanje višine iztresa spreminjajoči se višini nasutja;
- prašenje/megličenje z vodo na izstopnih odprtinah in v zbirnih lijakih;
- tesnjenje mest, kjer lahko nastane ubežna emisija.

Priporoča se, da izvajalci gospodarskih dejavnosti čim bolj in po svojih zmožnostih zagotavljajo nadzorovan pretovor sipkega tovora v cisterne, s čimer se zmanjšajo enkratni izpusti sipkega tovora v okolico. Priporoča se tudi zapiranje strojev in druge opreme za obdelavo trdnih snovi (mletje, mešanje).

4.3.2.5 Zaščita površin z različnimi odprtimi materiali

Izvajalci gospodarskih dejavnosti zaščitijo in preprečujejo odnašanje prašnih delcev z vseh odprtih površin zemljišč.

4.3.2.6 Skupne naloge občin in gospodarstva

Občine bodo vse večje gospodarske subjekte povabile, da skupaj preverijo možnosti skupnih aktivnosti za izboljšanje kakovosti zraka.

Nosilci ukrepov: občine, gospodarstvo

4.4 Kratkoročni ukrepi

Kratkoročni ukrepi se izvajajo zaradi skrajšanja obdobj s preseženimi dnevnimi mejnimi vrednostmi PM₁₀ v zunanjem zraku. Kratkoročni ukrepi vsebujejo priporočila občanom in ustanovam, da v okviru

svojih možnosti začasno zmanjšajo emisije delcev pri uporabi prometnih sredstev in kurilnih naprav za ogrevanje ter drugih naprav, ki oddajajo večje količine delcev.

Ministrstvo, pristojno za okolje, v sodelovanju z občinami pripravi zloženko s priporočili občanom za zmanjševanje emisij PM_{10} v času čezmerne onesnaženosti z delci PM_{10} , vključno s priporočili o ravnanju v času čezmerne onesnaženosti za zmanjševanje vplivov na zdravje. Zloženka vsebuje tudi druge informacije o onesnaženosti zraka na območju občin.

Ministrstvo, pristojno za okolje, v sodelovanju z resornimi ministrstvi pripravi pravne podlage za učinkovitejše izvajanje kratkoročnih ukrepov za podelitev pooblastil občin, ki jim omogočajo, da v času preseganja mejnih vrednosti lahko omejijo promet, določijo način ogrevanja gospodinjstev in sprejmejo druge kratkoročne ukrepe (npr. prepovejo ognjemete na območju vseh občin).

Nosilci ukrepa: občine, država, povzročitelji obremenitve

5 Drugi podatki

V skladu s 1.10 točko priloge 7 Uredbe o kakovosti zunanjega zraka (Uradni list RS, št. 9/11 in 8/15) so vsi razpoložljivi podatki ali njihovi viri, ki niso vsebovani v tem odloku, objavljeni na spletni strani ministrstva, pristojnega za okolje (http://www.mop.gov.si/si/delovna_podrocja/zrak/).